

6 Τα σημασιολογικά δάνεια στη νεοελληνική ορολογία

Φλιάτουρας Ασημάκης & Αικατερίνη Κοκκίνη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σημασιολογικό δάνειο είναι η δάνεια σημασία σε μια ήδη υπάρχουσα λέξη της γλώσσας. Στο συνεχές δανεισμού με βάση το κριτήριο της ελληνικότητας καταλαμβάνει ενδιάμεση θέση. Τα σημασιολογικά αντιδάνεια και τα σημασιολογικά μεταφραστικά δάνεια αποτελούν ενδιάμεσες κατηγορίες σημασιολογικών δανείων και αντιδανείων ή μεταφραστικών δανείων αντίστοιχα. Ο σημασιολογικός δανεισμός είναι παραγωγικός στην ορολογία, δύσκολος στον εντοπισμό αλλά σημαντικός στη λεξικογραφική περιγραφή της ετυμολογίας. Τα επιστημονικά πεδία στα οποία απαντούν είναι πολλά (μεταξύ άλλων φυσική, χημεία, αρχιτεκτονική, γλωσσολογία κλπ.). Τα σημασιολογικά δάνεια ταξινομούνται με βάση διάφορα κριτήρια σε ολικά/μερικά, ενδοσυστημικά/έξωσυστημικά κλπ.

The semantic loans in Greek terminology

Fliatouras Asimakis & Aikaterini Kokkini

ABSTRACT

Semantic loan is the borrowing of a meaning to an existing word of a language. It occupies a middle position towards the continuum of borrowing on the basis of the criterion of hellenicity. The semantic calques and semantic re-borrowings are middle cases between the semantic loans and calques or re-borrowings respectively. Semantic loaning is productive to terminology, difficult to be detected but crucial to the etymology in lexicography. The semantic fields, where they can be identified, are many (among others physics, chemistry, architecture, linguistics etc.). The semantic loans can be classified according to different criteria in total/partial, intra-systemic/extra-systemic etc.

0 Στόχος της εργασίας

Ο στόχος της εργασίας είναι να μελετήσει το φαινόμενο του σημασιολογικού δανεισμού στη νεοελληνική επιστημονική ορολογία, όπου φαίνεται να είναι ιδιαίτερα παραγωγικός, με έμφαση σε θέματα ορισμού και κατηγοριοποίησης του φαινομένου¹.

¹ ΑΓ = Αγγλική, ΑΕ = Αρχαία Ελληνική, ΓΕ = Γερμανική, ΓΛ = Γαλλική, ΕΚ = Ελληνιστική Κοινή, ΜΕ = Μεσαιωνική Ελληνική, ΙΤ = Ιταλική, ΛΚΝ = Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη), ΛΤ = Λατινική, ΜΕ = Μεσαιωνική Ελληνική, ΜΓΛ = Μεσαιωνική Γαλλική, ΜΛΤ = Μεσαιωνική Λατινική, ΝΛΤ = Νεολατινική.

1 Σημασιολογικά δάνεια: ορισμός και ένταξη στον δανεισμό

Σημασιολογικό δάνειο (ή αλλιώς δάνειο σημασινομένου ή δάνειο έκφρασης) είναι ο δανεισμός μιας σημασίας από άλλη γλώσσα σε μια ήδη υπάρχουσα λέξη της λήπτριας γλώσσας, λ.χ. *ποντίκι* «κέρσορας» < ΑΓ mouse, *καλύπτω* (ρεπορτάζ) < ΑΓ cover, *σκληρός* (για ναρκωτικά) < ΑΓ hard (drugs) [3]. Συχνά τα σημασιολογικά δάνεια συγχέονται με τα αντιδάνεια, δηλαδή τις λέξεις μιας γλώσσας που επανέρχονται σε αυτή μέσω μιας ξένης γλώσσας με διαφορετική μορφή και/ή σημασία, λ.χ. *καναπές* < ΓΛ canapé < ΛΤ conopseum < ΕΚ *κωνώπιον* «ντιβάνι με κουνουπιέρα», με τα μεταφραστικά δάνεια που προκύπτουν με μετάφραση των τεμαχίων, λ.χ. *ουρανοξύστης* < ΑΓ skyscraper, *πληκτρολόγιο* < ΑΓ keyboard, και με τους διεθτισμούς, που σχηματίζονται σε ξένη γλώσσα με βάση ελληνικά στοιχεία και αναγνωρίζονται στην ελληνική, λ.χ. *βιολογία* < ΑΓ biology < ελλ. *βιο-* + *-λογία* (για περισσότερες πληροφορίες για τις παραπάνω κατηγορίες και τη σχέση μεταξύ τους, βλ. μεταξύ άλλων [1], [2], [3], [4], [5], [6], [9], [10], [11], [12], [13] και τις εκεί αναφορές). Στην πραγματικότητα, φαίνεται να υπάρχουν ενδιάμεσες κατηγορίες: (α) Σημασιολογικό μεταφραστικό δάνειο: η λέξη υπάρχει στη γλώσσα αλλά δανείζεται τη σημασία από μορφολογικά αντίστοιχη λέξη ξένης γλώσσας ως αποτέλεσμα μετάφρασης, λ.χ. *ανακύκλωση* (ΕΚ/ΝΕ «επιστροφή σε κύκλο») «η επαναχρησιμοποίηση μιας πρώτης ύλης που προέρχεται από άχρηστα υλικά, ύστερα από κατάλληλη τεχνική επεξεργασία» < ΑΓ recycling, *διαστολή* (ΕΚ/ΝΕ «ενέργεια/αποτέλεσμα του διαστέλλω») «αύξηση των διαστάσεων ενός υλικού σώματος με την επίδραση της θερμότητας» < ΓΛ dilatation, (β) Σημασιολογικό αντιδάνειο²: η λέξη σχηματίστηκε σε προγενέστερη φάση της ελληνικής γλώσσας αλλά ενισχύθηκε με τη νέα σημασία στη ΝΕ ως αποτέλεσμα αυτούσιου δανεισμού (συνήθως από την ΑΕ) ή σχηματισμού της ως διεθτισμού από ξένη γλώσσα, λ.χ. *αναιμία* (ΑΕ «έλλειψη αίματος») «ανεπάρκεια σε ερυθρά αιμοσφαίρια ή αιμοσφαιρίνη» < ΓΛ anémie, *άβυσσος* (ΑΕ/ΝΕ «χάσμα», ΕΚ/ΝΕ «χάος») «θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται σε βάθη από 2000 έως 6000 μέτρα περίπου» < ΓΛ abysse ή ΑΓ abyss, *αναμόρφωση* (ΕΚ/ΝΕ «νέα διαμόρφωση, ανανέωση») «μετασχηματισμός της μορφής του ειδώλου ενός αντικειμένου, με κατάλληλα κάτοπτρα και φακούς» < ΓΛ anamorphose, *παράλλαξη* (ΕΚ/ΝΕ «αλλαγή θέσης») «το πέρασμα πλοίου από κάποιο σημείο της ακτής κάτω από ειδικές συνθήκες πλεύσης» < ΓΛ parallaxe³. Εντοπίζονται και πιο ιδιαίτερες ενδιάμεσες περιπτώσεις, λ.χ. μπορεί μια λέξη να ανασύρθηκε ως εσωτερικό δάνειο από τη διαχρονία της ελληνικής όπου είχε διαφορετική

² Ο Πετρούνας [10] τα ονομάζει *κρυφά αντιδάνεια*.

³ Πρωτογενώς ανήκουν στα σημασιολογικά δάνεια, καθώς οι λέξεις υπήρχαν και ο σημασιολογικός δανεισμός είναι το αίτιο επανεμφάνισης/ανασημασιοδότησης στη ΝΕ και ο/η αντιδανεισμός/μετάφραση το αιτιατό.

σημασία (κυρίως από την ΑΕ) για να αποδώσει μια νέα σημασία ως μεταφραστικό δάνειο ή ως απόδοση λέξης από ξένη γλώσσα, λ.χ. *άλλοθι* (ΑΕ «αλλού») < ΜΕΛ/ΓΛ *alibi* «ένδειξη για την αθωότητα του κατηγορουμένου», *αντιπαράσταση* (ΕΚ «απάντηση σε αντίρρηση») «ταυτόχρονη παρουσία και εξέταση σε νομική διαδικασία (δύο ή περισσότερων από τα πρόσωπα που αυτή αφορά) < ΓΛ *confrontation*, *προγραφή* (ΑΕ «δημόσια ανακοίνωση») «η εξόντωση πολιτικών αντιπάλων στην αρχαία Ρώμη χωρίς δίκη αλλά μόνο με την ανάρτηση καταλόγου με τα ονόματά τους στην αγορά» < ΛΤ *proscriptio*.

Οι διαφορετικές κατηγορίες δανείων (άμεσο δάνειο, μεταφραστικό δάνειο, διεθνισμός, αντιδάνειο, σημασιολογικό δάνειο) καθορίζονται από ένα συνεχές δανεισμού με κριτήρια την ελληνικότητα σε σχέση πρωτίστως με τη γλώσσα σχηματισμού και δευτερευόντως με την προέλευση των συστατικών και των σημασιών. Στον έναν πόλο τοποθετούνται τα άμεσα δάνεια που προέρχονται εξ ολοκλήρου από την ξένη γλώσσα, στον άλλο πόλο τα αντιδάνεια που εκκινούν από την ελληνική γλώσσα, περίπου στη μέση τα σημασιολογικά δάνεια που είναι ελληνικές λέξεις αλλά δανείζονται μόνο τη σημασία, και στη ζώνη ανάμεσα στα άμεσα δάνεια και στα σημασιολογικά δάνεια οι διεθνισμοί κοντά στα άμεσα δάνεια, διότι είναι ξένοι σχηματισμοί αλλά με αναγνωρίσιμα ελληνικά στοιχεία, και τα μεταφραστικά δάνεια κοντά στα σημασιολογικά δάνεια, διότι είναι ξένοι σχηματισμοί που έχουν αποδοθεί στην ελληνική με ελληνικά στοιχεία. Τέλος, για λόγους που εξηγήθηκαν παραπάνω, τα σημασιολογικά αντιδάνεια τοποθετούνται ανάμεσα στα σημασιολογικά δάνεια και τα αντιδάνεια και τα σημασιολογικά μεταφραστικά δάνεια ανάμεσα στα σημασιολογικά δάνεια και τα μεταφραστικά δάνεια:

[αντιδάν.] [σημασ. αντιδάν.] [σημασ. δάν.] [σημασ. μεταφρ. δάν.] [μεταφρ. δάν.] [διεθνισμοί] [άμεσα δάν.]

2 Σημασιολογικός δανεισμός και ορολογία

Στη νεοελληνική λεξικογραφία το λεξικό που έκανε την πρώτη συστηματική προσπάθεια να καταγράψει τα σημασιολογικά δάνεια είναι το *ΛΚΝ* (ετυμολογική επιμέλεια: Ε. Πετρούνιας). Το *Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας* της Ακαδημίας Αθηνών (επιμέλεια: Χ. Χαραλαμπίδης) σε μεγάλο βαθμό υιοθετεί την παραπάνω πρακτική, συντάσσεται με τις σχετικές ετυμολογικές προτάσεις και τις επεκτείνει. Αντίθετα, το *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* του Μπαμπινιώτη είναι πιο συντηρητικό σε σχέση με τη χρήση του σημασιολογικού δανείου, εφόσον συχνά δεν εντάσσει στα σημασιολογικά δάνεια τις σημασίες που εντοπίζονται στη διαχρονία της ελληνικής γλώσσας ύστερα από αναζήτηση στις γραμματειακές πηγές. Η αλήθεια φαίνεται να είναι κάπου στη μέση: από τη μια πλευρά ο εντοπισμός της σημασίας στη διαχρονία της ελληνικής δεν είναι επαρκής και αναγκαία

συνθήκη για να απορριφθεί ο σημασιολογικός δανεισμός και από την άλλη η ύπαρξη της σημασίας στην ελληνική διαχρονία είναι τουλάχιστον «ύποπτη». Στην πραγματικότητα ο δρόμος για τον ασφαλή χαρακτηρισμό μιας σημασίας ως δάνειας είναι ακόμα μακρύς, καθώς απαιτείται ενδελεχής έλεγχος σε πηγές και διαχρονικά σώματα κειμένων από ειδικές έρευνες για να διαπιστωθεί αν μια σημασία έχει φυσική ιστορική εξέλιξη στην ελληνική γλώσσα ή αν λήφθηκε μέσω (αντι)δανεισμού. Άλλωστε, οι σύγχρονες σημασίες δεν είναι πάντοτε ακριβώς οι ίδιες με τις διαχρονικές ελληνικές από τη στιγμή που έχουν αλλάξει οι πολιτισμικές συνθήκες και οι σύγχρονες επιστήμες βασίζονται στον δυτικό πολιτισμό. Αυτό σημαίνει ότι η παρέμβαση της ξένης γλώσσας στην επιστημονική ορολογία είναι πολύ πιθανή. Επίσης, αρκετά επισφαλής και ερευνητικά επίπονος θεωρείται ο εντοπισμός της γλώσσας δανεισμού, για αυτό και το *ΛΚΝ* και το *Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας* της Ακαδημίας Αθηνών συχνά προτείνουν δύο ή και παραπάνω γλώσσες ή μιλούν για πιθανό σημασιολογικό δανεισμό. Για τους προαναφερθέντες λόγους αλλά και λόγω της δυνατότητας για σύνθετη αναζήτηση, το υλικό που ακολουθεί βασίζεται αυστηρά στην ηλεκτρονική μορφή του *ΛΚΝ* (www.komvos.edu.gr). Παρόλα αυτά, δεν αποκλείεται μελλοντική έρευνα να αποδείξει ότι κάποιες από αυτές τις σημασίες δεν είναι τελικά δάνειες ή να εντοπίσει με ακρίβεια τη γλώσσα δανεισμού. Συγκεκριμένα, στο *ΛΚΝ* εντοπίζουμε σημασιολογικά δάνεια σε 3.148 λεξικές μονάδες, από τις οποίες οι 944 είναι ουσιαστικά στην ορολογία⁴, αποδεικνύοντας πόσο παραγωγική διαδικασία είναι ο σημασιολογικός δανεισμός σε αυτήν. Στη συνέχεια, θα επικεντρωθούμε στην ταξινόμηση των ονοματικών σημασιολογικών ορολογικών δανείων ως απαρχή της ευρύτερης ερευνητικής ενασχόλησής μας με τη συγκεκριμένη κατηγορία.

3 Ταξινόμηση των ονοματικών ορολογικών σημασιολογικών δανείων

Τα ορολογικά πεδία, στα οποία απαντούν τα σημασιολογικά δάνεια είναι τα εξής⁵: (1) Αεροναυτική: *οροφή* (ΑΕ) «άνωτατο ύψος πτήσης αεροπλάνου» < ΓΛ *plafond* ή ΑΓ *ceiling*, (2) Ναυτική ορολογία: *κλίνη* (ΑΕ) «ειδική κατασκευή ως βάση για τη ναυπήγηση ή την επισκευή πλοίου» < ΑΓ *berth*, *φανός* (ΑΕ) «μονάδα του φωτιστικού δικτύου της ναυσιπλοΐας» < ΑΓ *torch*, (3) Ανατομία/Ιατρική: *ακαμψία* (ΑΕ) «αδυναμία στην κάμψη αρθρώσεων και μυών» < ΓΛ *rigidité*, *ανοσία* (ΕΚ «έλλειψη ασθένειας») «φυσική/επίκτητη ιδιότητα οργανισμού να μην προσβάλλεται από ασθένειες» < ΓΛ *immunité/immunitation*, *έλκος*

⁴ Αν συμπεριλάβουμε τα διπλά/πολλαπλά σημασιολογικά δάνεια σε ορισμένες λεξικές μονάδες, ο τελικός αριθμός ανέρχεται σε 1.112.

⁵ Εφεξής σε παρένθεση τίθεται η εποχή σχηματισμού της λέξης και περιπτωσιολογικά η αρχική σημασία της λέξης που χάθηκε ή περιορίστηκε σε πολύ λόγιο επίπεδο στη ΝΕ.

(ΑΕ «πληγή») «απώλεια ουσίας από ιστό δέρματος ή βλεννογόνου λόγω παθολογικού αιτίου» < ΓΛ *ulcère*, (4) Νομική: *αιδώς* (ΑΕ) «εκτέλεση άσεμνης ή ακόλαστης πράξης» < ΓΛ *rudeur* (πβ. *προσβολή δημοσίας αιδούς*), (5) Φυσική: *εκπομπή* (ΑΕ «αποστολή προς τα έξω») «η διαδικασία κατά την οποία ένα (φυσικό) σώμα αφήνει να διασκορπιστούν έξω από αυτό σωματίδια, ακτινοβολία, ενέργεια» < ΓΛ *émission*, *κύμα* (ΑΕ) «παλμική κίνηση που μεταδίδεται από μόριο σε μόριο με ορισμένη ταχύτητα» < ΓΛ *vague*, *onde* & ΑΓ *wave*, (6) Στρατιωτική ορολογία: *μάκτρο* (ΕΚ) «ξύλινο κοντάρι στο οποίο προσαρμόζεται κυλινδρική ψήκτρα με την οποία καθαρίζεται ή λιπαίνεται το κοίλο του σωλήνα των πυροβόλων» < ΓΛ *écouvillon*, *όρχος* (ΑΕ «σειρά από οπυροφόρα δέντρα») «ανοιχτός ή κλειστός χώρος στον οποίο είναι εγκατεστημένα ή φυλάσσονται τα στρατιωτικά οχήματα, άρματα ή πυροβόλα μιας μονάδας» < ΑΓ *park* (*occupied by military vehicles*), *παρενόχληση* (ΜΕ) «η πίεση, η απασχόληση του αντιπάλου με μικρές, ξαφνικές επιθετικές ενέργειες» < ΓΛ *harcèlement*, *προπέτασμα* (ΕΚ «κουρίνα») «φυσικό ή τεχνητό αντικείμενο που προφυλάσσει έναν ή περισσότερους στρατιώτες από την παρατήρηση ή από τα πυρά του εχθρού» < ΓΛ *rideau* (*de fumée*), (7) Εκκλησιαστική ορολογία: *αίτηση* (ΑΕ) «είδος προσευχής» < ΓΛ *pétition*, *ένωση* (ΑΕ) «για την άρση του σχίσματος της Ανατολικής και της Δυτικής Εκκλησίας» < ΓΛ *union*, (8) Οικονομία: *αξία* (ΑΕ) «η αριθμητική σχέση ενός οικονομικού αγαθού με κάποιο άλλο που παίρνουμε ως μέτρο, κυρίως με το χρήμα» < ΓΛ *valeur*, *κανόνας* (ΑΕ «αλφάδι, χάρακας, πρότυπο», ΕΚ «γενικός νόμος») «η καθορισμένη βάση του νομισματικού συστήματος ενός κράτους» < ΓΛ *règle d'or* & ΑΓ *golden rule*, *ομόλογο* (ΑΕ) «ανώνυμος χρηματιστηριακός τίτλος που αντιπροσωπεύει ορισμένο ποσοστό ενός δανείου και εξοφλείται οποτεδήποτε στην τρέχουσα τιμή» < ΓΛ *obligation*, (9) Μαθηματικά: *ρίζα* (ΑΕ) «ο αριθμός ο οποίος, όταν πολλαπλασιαστεί με τον εαυτό του (μία ή περισσότερες φορές), δίνει δεδομένο αριθμό» < ΓΛ *racine* ή ΓΕ *Wurzel*, *ταυτότητα* (ΑΕ) «ισότητα μεταξύ αλγεβρικών παραστάσεων που αληθεύει για οποιαδήποτε τιμή του x» < ΓΛ *identité*, *τετράγωνο* (ΑΕ) «το γινόμενο που μας δίνει ο αριθμός, όταν τον πολλαπλασιάσουμε με τον εαυτό του» < ΓΛ *carré*, (10) Τεχνολογία: *αυλός* (ΑΕ) «εξάρτημα μηχανής ή εργαλείου που μοιάζει με αυλό» < ΓΛ *tube*, *δρόμος* (ΑΕ) «γραμμή παροχής ηλεκτρικής συχνότητας» < ΑΓ *way*, *καταπόνηση* (ΕΚ «καταπίεση») «μεταβολή των μηχανικών και φυσικών ιδιοτήτων ενός υλικού ύστερα από συνεχή και μακρά φόρτιση και παραμόρφωση» < ΓΛ *fatigue*, *πέδιλο* (ΑΕ) «ό,τι κατασκευάζεται, προσαρμόζεται κτλ. κάτω από κάτι άλλο, για να το προστατέψει από την άμεση επαφή με το έδαφος» < ΓΛ *sabot*, (11) Μηχανολογία/Μηχανική: *έμβολο* (ΑΕ) «στοιχείο των μηχανών, το οποίο κινείται ευθύγραμμα και παλινδρομικά στο εσωτερικό κυλίνδρου και το οποίο δέχεται/μεταδίδει την πίεση αερίου ή υγρού σε κινητήριο άξονα ή αντιστρόφως, δέχεται/μεταδίδει τη δύναμη κινητήριου σε υγρό ή αέριο, πιστόνι» < ΑΓ *ram*, (12) Χημεία: *αντίδραση* (ΕΚ «εκδίκηση») «η αλληλεπίδραση μεταξύ δύο ή περισσότερων

χημικών στοιχείων ή ενώσεων με αποτέλεσμα τη δημιουργία άλλης χημικής ένωσης» < ΓΛ *réaction*, *βάση* (ΑΕ) «χημική ένωση με αλκαλικές ιδιότητες» < ΓΕ *Basis* ή ΓΛ *base* με βάση το ΑΕ «στήριγμα», *δεσμός* (ΑΕ) «αλληλεπίδραση μεταξύ όμοιων ή διαφορετικών ατόμων, που έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία των χημικών ενώσεων» < ΓΛ *lien* & ΑΓ *bond*, (13) Ζωολογία: *πρωτεύοντα* (ΑΕ) «τάξη ανώτερων θηλαστικών με πολλές υποδιαιρέσεις, που περιλαμβάνει τον άνθρωπο και τις διάφορες οικογένειες των πιθήκων» < ΓΛ *primates*, (14) Μουσική: *σύζευξη* (ΑΕ) «σημείο (μία καμπύλη) που ενώνει δύο φθογγόσημα της ίδιας οξύτητας και δηλώνει πως η μετάβαση από το ένα στο άλλο πρέπει να γίνει χωρίς διακοπή» < ΓΛ *liaison*, *συνοδεία* (ΕΚ «ομαδικό ταξίδι, караβάνι») «ταυτόχρονο παίξιμο δύο ή περισσότερων μουσικών οργάνων που ενισχύουν τη μελωδική απόδοση ενός φωνητικού ή οργανικού σόλο» < ΓΛ *accompagnement*, *ύψος* (ΑΕ) «ο ορισμένος βαθμός οξύτητας που έχει κάθε φθόγγος και ο οποίος εξαρτάται από τη συχνότητα των παλμικών κινήσεων» < ΓΛ *hauteur*, (15) Φιλοσοφία: *αναδρομή* (ΑΕ «επιστροφή, επανάληψη») «πορεία από τα συμπεράσματα στις αρχές, από τα αποτελέσματα στις αιτίες, από το σύνθετο στο απλό» < ΓΛ *régression*, (16) Φιλολογία: *αρχέτυπο* (ΕΚ) «το κείμενο της χειρόγραφης παράδοσης ενός κειμένου από το οποίο προέρχονται όλα τα χειρόγραφα που σώζονται ως τις μέρες μας» < ΓΕ *Archetyp*, *στέμμα* (ΑΕ «στεφάνι») «γραφική παράσταση που δείχνει τα σωζόμενα χειρόγραφα ενός αρχαίου κειμένου και τις μεταξύ τους σχέσεις» < ΝΛΤ/ΛΤ *stemma* «γενεαλογικό δέντρο» (από τα στεφανωμένα αγάλματα των προγόνων), (17) Γλωσσολογία: *υπόστρωμα* (ΑΕ) «γλώσσα (και με επέκταση, οι ομιλητές της) η οποία μιλιόταν σε μια περιοχή, στην οποία κατοίκησαν αργότερα ομιλητές άλλης γλώσσας» < ΓΛ *substrat*, *ανάπτυξη* (ΑΕ «ξεδίπλωμα, εξήγηση») «δημιουργία φθόγγου ανάμεσα σε δύο φωνήεντα ή σύμφωνα αντιστοιχώς» < ΓΛ *développement*, *ανομοίωση* (ΑΕ «διαφοροποίηση») «το φαινόμενο της αποβολής ή της αντικατάστασης του ενός από τους δύο όμοιους ή συγγενικούς φθόγγους μιας λέξης» < ΓΛ *dissimilation* ή ΓΕ *Dissimilation*, (18) Αστρονομία: *κηλίδα* (ΑΕ) «οι σκοτεινές περιοχές της επιφάνειας των ουράνιων σωμάτων» < ΓΛ *macule*, (19) Αστρολογία: *Αιγόκερος* (ΑΕ) «το δέκατο από τα δώδεκα ζώδια, το αντίστοιχο χρονικό διάστημα ή το πρόσωπο που γεννήθηκε στον Αιγόκερο» < ΑΓ *Capricorn* ή ΓΛ *Capricorne*, (20) Ψυχολογία: *άπωση* (ΑΕ) «απώθηση» < ΓΛ *répulsion*, *εγώ* (ΑΕ) «στη θεωρία της ψυχανάλυσης, το μήγμα της ανθρώπινης προσωπικότητας που βρίσκεται σε επαφή με τον εξωτερικό κόσμο» < ΑΓ *ego* (< ΛΤ *ego*) & ΓΕ *das Ich*, *κατώφλι* (ΜΕ) «το νοητό όριο κάτω από το οποίο οι παραστάσεις ή οι ερεθισμοί δε γίνονται συνειδητοί» < ΓΕ *Schwelle*, *ορμή* (ΑΕ) «προδιάθεση του ανθρώπου για ικανοποίηση βιολογικών του αναγκών» < ΓΛ *élan* & ΓΕ *Trieb*, *παράσταση* (ΕΚ, ΑΕ «τοποθέτηση στο πλάι») «εικόνα προγενέστερου αισθήματος ή αντίληψης που διατηρείται στη μνήμη, στο υποσυνείδητο και μπορεί να αναπαραχθεί αυτόματα (χωρίς να χρειάζονται τα αρχικά ερεθίσματα» < ΓΛ *représentation*, (21) Ιστορία:

αστός (ΑΕ) «κατά τον Μεσαίωνα, αυτός που ανήκε στη μεσαία τάξη των εμπόρων, των ναυτικών» < ΓΛ *bourgeois*, (22) Αρχιτεκτονική: *κλίτος* (ΕΚ «πλαγιά, πλευρά») «καθένα από τα τρία ή πέντε, συνήθως συμμετρικά, τμήματα στα οποία χωρίζεται κατά μήκος με κιονοστοιχίες μια βασιλική» < ΓΛ *nef latérale* «πλευρικό κλίτος», *άκανθα* (ΑΕ) «γλυπτή διακόσμηση του κορινθιακού κιονοκράνου» < ΓΛ *acanthé*, (23) Πληροφορική: *διαυλος* (ΑΕ) «όργανο που συνδέει την κεντρική μονάδα με τα περιφερειακά» < ΑΓ *channel*, *δρομέας* (ΑΕ) «το κινητό σημάδι στην οθόνη ηλεκτρονικού υπολογιστή που μας δείχνει σε ποιο σημείο (ενός κειμένου, σχεδίου κτλ.) βρισκόμαστε κάθε στιγμή» < ΑΓ *cursor*, *κανάλι* (ΕΚ < ΛΤ *canalis*) «όργανο που συνδέει την κεντρική μονάδα με τα περιφερειακά» < ΓΛ *canal* & ΑΓ *channel*, (24) Βοτανολογία: *κολός* (ΑΕ «θήκη, θηκάρι») «στα αγρωστοειδή φυτά, η πεπλατυσμένη βάση των φύλλων που περιβάλλει ένα τμήμα του βλαστού» < ΓΛ *vaginelle*, *ποδίσκος* (ΕΚ, υποκοριστικό του ΑΕ πούς «πόδι») «ο βλαστός, ο μίσχος που φέρει τα άνθη ενός φυτού» < ΓΛ *rédoncule*, *στήμονας* (ΑΕ «στημόνι») «το αρσενικό αναπαραγωγικό όργανο του άνθους, που αποτελείται από το νήμα και από τον ανθήρα» < ΓΛ *étamine*, *φάσμα* (ΑΕ) «η εκατοστιαία σύνθεση των βλαστικών μορφών της χλωρίδας μιας περιοχής» < ΓΛ *spectre*, (25) Ηλεκτρολογία: *φορτίο* (ΑΕ) «η ποσότητα του ηλεκτρισμού που υπάρχει σε ένα ηλεκτρισμένο σώμα» < ΓΛ *charge*, *κιβώτιο* (ΑΕ) «το κιβώτιο ταχυτήτων» < ΓΛ *boîte* (*de vitesses*), *πηγίο* (ΑΕ «καρούλι, κουβαρίστρα») «ηλεκτρικό στοιχείο που αποτελείται από ένα λεπτό, μονωμένο αγωγό, τυλιγμένο συνήθως ελικοειδώς και χρησιμοποιείται για να δημιουργεί μαγνητικό πεδίο κατά τη διέλευση του ρεύματος» < ΓΛ *bobine*, (26) Αθλητισμός: *άμυνα* (ΑΕ) «σε ομαδικά παιχνίδια η τακτική της απόκρουσης» < ΓΛ *défense*, *διαιτητής* (ΑΕ) «αυτός που επιβλέπει και ρυθμίζει τη διεξαγωγή ενός αγώνα σύμφωνα με ορισμένους κανονισμούς» < ΑΓ *umpire* & ΓΛ *arbitre*, *επόπτης* (ΑΕ) «κυρίως στο ποδόσφαιρο, καθέννας από τους δύο βοηθούς του διαιτητή με κύριο έργο να ελέγχει αν η μπάλα βγήκε έξω από τις γραμμές του γηπέδου» < ΑΓ *inspector*, (27) Γεωλογία: *απορροή* (ΑΕ) «η κίνηση του νερού πάνω στην επιφάνεια της γης από υψηλότερα προς χαμηλότερα σημεία εξαιτίας της βαρύτητας» < ΓΛ *écoulement*, *εστία* (ΑΕ) «το σημείο κάτω από την επιφάνεια της γης από το οποίο αρχίζει η διατάραξη του φλοιού κατά τη διάρκεια ενός σεισμού» < ΓΛ *foyer*, *ίζημα* (ΕΚ) «πέτρωμα που σχηματίζεται από την απόθεση ουσιών που αιωρούνται στον αέρα ή περιέχονται στα φυσικά ύδατα» < ΓΛ *sédiment*, (28) Μετρική: *συνήχηση* (ΕΚ) «ομοιοκαταληξία όχι τέλεια, κατά την οποία οι φθόγγοι, που ακολουθούν τα τελευταία τονισμένα φωνήεντα, δεν είναι όμοιοι» < ΓΛ *consonance/assonance*.

Όσον αφορά την κατηγοριοποίηση των ορολογικών σημασιολογικών δανείων, αυτή μπορεί να γίνει με βάση διάφορα κριτήρια: (α) Με κριτήριο το βαθμό επέμβασης μπορεί να είναι ολικό, όταν στη συγχρονία έχει επικρατήσει μόνο η δάνεια σημασία, λ.χ. *αμάρα* (ΑΕ «αυλάκι

νερού») «το κατώτατο άκρο, στο οποίο καταλήγουν από κοινού το πεπτικό, το ουροποιητικό ή και το ουρογεννητικό σύστημα ορισμένων οργανισμών, καθώς και το σχετικό άνοιγμα» < ΓΛ conduit, και μερικό, όταν στη συγχρονία έχει διατηρηθεί η αρχική ή παλαιότερη σημασία (ενδεχομένως με διαφοροποιήσεις προβλέψιμες βάσει σημασιολογικών μηχανισμών, όπως μεταφορά, μετωνυμία κλπ.) και ταυτόχρονα έχει αναπτυχθεί μια νέα δάνεια σημασία, λ.χ. *αλυσίδα* (ΕΚ, υποκοριστικό του ΑΕ *άλυσις*) «οργανικές ενώσεις που σχηματίζονται με βάση τον άνθρακα» < ΓΛ *chaîne* & ΑΓ *chain*, (β) Με βάση τον βαθμό ανασηματοδότησης, η νέα δάνεια σημασία μπορεί να προκύπτει με ελαφρά τροποποίηση της αρχικής σημασίας (σημασιολογική ενίσχυση), λ.χ. *αίθριο* (ΕΚ «αυλή») «εσωτερική αυλή, συνήθως περίστυλη» < ΛΤ *atrium*, ή με απόκτηση νέας σημασίας κατ' επίδραση της παλαιάς (σημασιολογική συγχώνευση), λ.χ. *κανόνας* (ΑΕ «αλφάδι, χάρακας, πρότυπο») «καθένα από τα επιμήκη μαρμάρινα στοιχεία που έχει έξι αποφύσεις, τις σταγόνες, και που βρίσκεται κάτω από το τρίγυφο του δωρικού επιστυλίου» < ΓΕ *Leiste* με βάση το ΑΕ «βέργα του αργαλειού», ή με απόκτηση νέας σημασίας (σημασιολογικός νεολογισμός), λ.χ. *δορυφόρος* (ΑΕ «οπλισμένος στρατιώτης που αποτελούσε μέλος της σωματοφυλακής ενός άρχοντα») «ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από έναν πλανήτη και που τον ακολουθεί στην κίνησή του γύρω από τον Ήλιο» < ΓΛ & ΑΓ *satellite*, (γ) Με ετυμολογικά κριτήρια, μπορεί να είναι συγχρονικό, όταν λαμβάνει χώρα στη ΝΕ με βάση κληρονομημένη λέξη, λ.χ. *αρχείο* (ΕΚ «ο χώρος όπου φυλάγονται τα ντοκουμέντα», ΑΕ «χώρος διαμονής των αξιωματούχων») «έγγραφο ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθένα από τα μικρότερα αυτοτελή τμήματα από τα οποία αποτελείται ένα πρόγραμμα» < ΑΓ *file*, ή νεολογισμό, λ.χ. *αντίκρισμα* (ΝΕ «ενέργεια του αντικρίζω») «χρηματικό ποσό κατατεθειμένο σε τράπεζα, το οποίο δίνει στον καταθέτη τη δυνατότητα να ασκεί διάφορες οικονομικές πράξεις» < ΓΛ *sans provision* (χωρίς προμήθεια), και διαχρονικό, όταν συμβαίνει σε προγενέστερη φάση της ελληνικής ή της ξένης γλώσσας και κληρονομείται στη ΝΕ, λ.χ. *δευτερόλεπτο* (ΕΚ «ένα εξηκοστό του λεπτού, εξηκοστό της μοίρας») «η θεμελιώδης μονάδα μέτρησης του χρόνου» < ΓΛ *seconde* < ΜΛΤ *secundus*, (δ) Με συστηματικά κριτήρια, μπορεί να είναι ενδοσυστηματικό (ή εσωτερικό σημασιολογικό δάνειο), όταν λαμβάνει χώρα στην ελληνική γλώσσα με βάση ελληνικά στοιχεία, λ.χ. *μεταγραφή* (ΕΚ «αλλαγή κειμένου») «μετεγγραφή» < ΝΕ *μετεγγραφή* (πβ. φρ. *εγγράφομαι στο πανεπιστήμιο*), *ενθύμηση* (ΑΕ «εκτίμηση, έννοια, ανησυχία») «πρόχειρη σημείωση στο περιθώριο χειρογράφου, με την οποία ο συγγραφέας/αντιγραφέας θέλει να διατηρήσει την ανάμνηση ενός αξιομνημόνευτου γεγονότος» < ΝΕ *θύμηση*, και στη συντριπτική πλειονότητα εξωσυστηματικό (ή εξωτερικό σημασιολογικό δάνειο), όταν η σημασία είναι δάνεια από ξένη γλώσσα, είτε άμεσο, όταν λαμβάνει χώρα σε ξένη γλώσσα και κληροδοτείται στην ελληνική λ.χ. *εταιρεία* (ΑΕ «αδελφότητα, πολιτική ένωση») «ονομασία βυζαντινών στρατιωτικών τμημάτων, ιδίως της αυτοκρατορικής φρουράς, που συνήθως την αποτελούσαν ξένοι (πβ. η

εταιρεία των Καταλανών) < ΓΛ *compagnie* < ΜΓΛ *compagnie*, είτε διασυστημικό, όταν επιδρά δάνεια σημασία σε δάνεια λέξη, λ.χ. *φίλτρο* (IT *filtro* «φίλτρο») «μηχανισμός που αποτελείται από κύκλωμα ηλεκτρικών αγωγών, το οποίο επιτρέπει τη διέλευση μόνο εναλλασσόμενου ρεύματος ορισμένων συχνοτήτων» < ΓΛ *filtre*, είτε στη συντριπτική πλειονότητα έμμεσο, όταν λαμβάνει χώρα στη ΝΕ με βάση σημασία που προέρχεται από ξένη γλώσσα, όπως στα παραδείγματα που ακολουθούν. Οι γλώσσες από τις οποίες προέρχονται τα σημασιολογικά δάνεια είναι με σειρά συχνότητας η γαλλική, λ.χ. *επιμελητεία* (ΕΚ «το αξίωμα του επιμελητή») «ονομασία παλαιού στρατιωτικού σώματος που είχε ως προορισμό τον εφοδιασμό του στρατού» < ΓΛ *intendance*, η αγγλική, λ.χ. *αιθάλη* (ΑΕ «καπνιά») «είδος τεχνητού άνθρακα» < ΑΓ *carbon black*, η γερμανική, λ.χ. *εποπτεία* (ΕΚ «θεώρηση») «η γνώση που προέρχεται από τις αισθήσεις καθώς και η άρτια και καθαρή παράσταση» < ΓΕ *übersicht*, η ιταλική, λ.χ. *αποκλεισμός* (ΕΚ) «η άρνηση κράτους ή κρατών να εισάγουν, να εξάγουν ή να καταναλώνουν εμπορικά προϊόντα τρίτης χώρας» < ΙΤ *blocco*, η λατινική (μέσω ευρωπαϊκών γλωσσών), λ.χ. *ορός* (ΑΕ) «ονομασία για διαλύματα αλάτων ή σακχάρων σε νερό που χρησιμοποιούνται για θεραπευτικούς σκοπούς, τεχνητός ορός» < ΓΛ *sérum* < ΑΤ *serum*, και η νεολατινική, λ.χ. *άκαρι* (ΑΕ «μικροσκοπικό έντομο») «ζώο που ζει παρασιτικά σε ζώα και σε φυτά» < ΝΑΤ *acarus*, (ε) Με βάση μορφολογικά κριτήρια ο σημασιολογικός δανεισμός μπορεί να επιδρά σε απλές λέξεις, λ.χ. *ψάμμος* (ΑΕ «άμμος») «ουσίες που συγκεντρώνονται με μορφή κρυσταλλικών κόκκων στα νεφρά και στα ούρα και παραμένουν αδιάλυτες εξαιτίας παθολογικού παράγοντα» < ΓΛ *sable*, σε παράγωγες, λ.χ. *παράθεση* (ΕΚ, ΑΕ «τοποθέτηση στο πλάι») «ομοίωτος ονοματικός προσδιορισμός, που μπορεί να αναλυθεί σε αναφορική πρόταση» < ΓΛ *apposition*, σε σύνθετες, λ.χ. *ομολογία* (ΑΕ) «το να είναι κάτι ομόλογο με κάτι άλλο» < ΓΛ *obligation* (πβ. *χημική ομολογία*), και σπανιότερα σε φράσεις, λ.χ. *μη μου άππου* (φράση της Καινής Διαθήκης «σταμάτα να γαντζώνεσαι πάνω μου») «είδος μιμόζας» < ΓΕ *Nolim tangere* < ΑΤ *noli me tangere*, (στ) Με βάση σημασιολογικά κριτήρια, η δάνεια σημασία μπορεί να είναι αποτέλεσμα μεταφοράς, λ.χ. *όλμος* (ΑΕ «στρογγυλή πέτρα, γουδί») «είδος μικρού εμπροσθογεμούς πυροβόλου με πολύ κοντή κάννη, ολμοβόλο» < ΓΛ *mortier*, μετωνυμίας, λ.χ. *αναθεώρηση* (ΕΚ «επισταμένη εξέταση») «ένδικο μέσο με το οποίο προσβάλλονται αποφάσεις στρατοδικείων, ναυτοδικείων ή αεροδικείων με το αιτιολογικό της κακής εφαρμογής των νόμων» < ΓΛ *révision*, διεύρυνσης, λ.χ. *νίτρο* (ΑΕ «ορυκτό ή φυτικό αλκάλιο») «γενική ονομασία νιτρικών ορυκτών, δηλαδή του νιτρικού ασβεστίου, του νιτρικού καλίου και του νιτρικού νατρίου» < ΓΛ *nitre* < ΑΤ *nitrum*, στένωσης, λ.χ. *αναγέννηση* (ΕΚ «νέα γέννηση») «η αναπλήρωση τμημάτων ενός οργανισμού που έχουν υποστεί φθορά ή ακρωτηριασμό» < ΑΓ *regeneration*, επιδείνωσης, λ.χ. *εξέταση* (ΑΕ) «σειρά από ερωτήματα για έλεγχο γνώσεων ή για εξακρίβωση της αλήθειας, λ.χ. στην ιερά εξέταση» < ΓΛ *examen/inquisition*, ή βελτίωσης,

λ.χ. *αιμοδότης* (ΜΕ «που συντελεί στη δημιουργία αίματος») «αυτός που δίνει με τη θέλησή του μία ποσότητα από το αίμα του για μετάγγιση» < ΓΛ *donneur de sang*, (Ζ) Με βάση αναφορικά κριτήρια, η δάνεια σημασία μπορεί να αναφέρεται μεταξύ άλλων σε αντικείμενα, λ.χ. *κύπελλο* (ΑΕ) «έπαθλο αθλητικής αναμέτρησης, ονομασία αθλητικής αναμέτρησης ή σειράς από αθλητικές αναμετρήσεις» < ΓΛ *coupe* & ΓΕ *Becher*, ενέργειες, λ.χ. *εφελκυσμός* (ΕΚ «τράβηγμα») «η ενέργεια δύο ίσων και αντίθετων δυνάμεων επάνω σε ένα σώμα, που τείνουν να αυξήσουν το μήκος του» < ΓΛ *traction*, ασθένειες, λ.χ. *ακράτεια* (ΑΕ) «αδυναμία συγκράτησης απεκκρίσεων» < ΓΛ *incontinence*, σύμβολα, λ.χ. *αγκύλη* (ΑΕ «γαμψό εργαλείο») «σύμβολο στο κριτικό υπόμνημα κριτικής έκδοσης κειμένου, για να παρατεθούν διαφορετικές γραφές των χειρογράφων, στο κείμενο της κριτικής έκδοσης, όταν προτείνεται διαγραφή, και στην επιγραφική/παπυρολογία, για να δηλωθεί χάσμα του κειμένου» < ΓΛ *crochet*, ουσίες, λ.χ. *άλας* (ΑΕ «αλάτι») «κατηγορία χημικών ενώσεων με εξωτερικές ομοιότητες με το αλάτι που αποτελούν μία από τις βασικές κατηγορίες των ενώσεων της ανόργανης χημείας» < ΓΕ *Salz* ή ΓΛ *sel*, και (η) Με βάση χρηστικά κριτήρια, μπορεί να οδηγεί στη συντριπτική πλειονότητα σε λόγιους τύπους, λ.χ. *κόνδυλος* (ΑΕ «άρθρωση, κυρίως των δαχτύλων») «η σαρκώδης διόγκωση μιας ρίζας ή ενός βλαστού, όπου το φυτό αποθησαυρίζει διάφορες ουσίες» < ΓΛ *tubercule*, ή σε λαϊκότερους, λ.χ. *καλλιόπη* (ΑΕ «Καλλιόπη, η μούσα της επικής ποίησης») «το αποχωρητήριο» (στρατιωτική αργκό) < περιπαιχτικό ΑΓ *calliope* «πρωτόγονο μουσικό όργανο σε τσίρκο με σφυρίχτρες που λειτουργούν με αέρα».

Σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αποκλείεται διπλός ή πολλαπλός σημασιολογικός δανεισμός, δηλαδή μια λέξη να έχει αποκτήσει δύο ή και περισσότερες σημασίες ως σημασιολογικά δάνεια σε διαφορετικές επιστήμες, λ.χ. *ανακοπή* (ΕΚ) «διακοπή λειτουργίας οργάνου» (ιατρική), «ένδικο μέσο εναντίον καταδικαστικής απόφασης ή βουλεύματος δικαστικού συμβουλίου» (νομική) < ΓΛ *inhibition*, *κεφαλή* (ΑΕ) «το ακραίο τμήμα ενός ηλεκτρονικού μηχανισμού» (τεχνολογία), «βασικό συστατικό γλωσσικής δομής» (γλωσσολογία) < ΑΓ *head*.

4 Ερευνητικές προοπτικές

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να ανοίξει τη «συζήτηση» για την τεράστια και ερευνητικά υποβαθμισμένη κατηγορία των σημασιολογικών δανείων στην ελληνική γλώσσα σε επίπεδο ορολογίας. Προσδιορίζει με περισσότερη ακρίβεια τον όρο σε σχέση με τις ενδιάμεσες κατηγορίες και την ένταξη στον δανεισμό και προσκομίζει αναλυτική ταξινόμηση του υλικού. Στους στόχους των συγγραφέων είναι η ενδελεχέστερη μελέτη της συγκεκριμένης κατηγορίας ως προς τη συστηματική λειτουργία και την ερμηνεία της αλλά και τον εντοπισμό των πραγματικών από τα εσφαλμένα σημασιολογικά δάνεια.

5 Βιβλιογραφία

- [1] Αναστασιάδη- Συμεωνίδη, Α. 1985. «Πώς ορίζεται ο όρος αντιδάνειο;» *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα 6*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 261-268.
- [2] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1986. *Η Νεολογία στην Κοινή Νεοελληνική*. Επιστημονική Επετηρίδα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Παράρτ. αρ. 65, Θεσσαλονίκη.
- [3] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1994. *Νεολογικός Δανεισμός της Νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη.
- [4] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. 1997. «Διαδικασίες κατά τη δημιουργία όρων». Αθήνα: ΕΛΕΤΟ, 77-86.
- [5] Βασμανόλη, Ε. 2001. *Οι αντιδάνειες λέξεις στη Νέα Ελληνική*. Αθήνα (Διδακτορική Διατριβή).
- [6] Ζαφείρη, Στ. 2015. *Τα μεταφραστικά δάνεια στη Νέα Ελληνική*. ΕΚΠΑ: Διδακτορική Διατριβή.
- [7] *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. 1998. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).
- [8] Μπαμπινιώτης, Γ. [1998] 2007. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (4^η έκδοση). Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- [9] Ξυδόπουλος, Γ. 2007. *Λεξικολογία*. Αθήνα: Πατάκης
- [10] Πετρούνιας, Ε. 1982: «Τα ετυμολογικά λεξικά της Νέας Ελληνικής και οι ετυμολογίες του λεξικού του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη». *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα 3*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 307-416.
- [11] Πετρούνιας Ε. [1984] 2002. *Νεοελληνική Γραμματική και Συγκριτική Ανάλυση, Μέρος Α΄: Θεωρία* (2^η έκδοση). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- [12] Πετρούνιας, Ε. 1998. «Εισαγωγή - Ετυμολογία». Στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, κ΄- κγ΄. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- [13] Χαραλαμπίκης, Χ. 1992. «Μεταφραστικά δάνεια της νέας ελληνικής από ευρωπαϊκές γλώσσες». *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 11*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 81-102.
- [14] Χρηστικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας. 2014 (επιμέλεια: Χ. Χαραλαμπίκης). Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.

Ασημάκης Φλιάτουρας

Λέκτορας Ιστορικής Γλωσσολογίας ΤΕΦ/ΔΠΘ
afliatou@helit.duth.gr

Αικατερίνη Κοκκίνη

Φιλολογος, Απόφοιτος ΤΕΦ/ΔΠΘ
katerinakokkini@hotmail.com